

Yüzey kaynağına doğru

Bugün Türkiye'de garip bir dağınıklık içinde olan ve büyük ustaların kesin ve açık üslup işaretlerini henüz yeterince ortaya koymadıkları bir resim sanatı görüyoruz. Bu durumu belirleyen nedenlerin başında 19 yüzyılda değişmeye yüz tutan hayat ve doğa anlayışının fertlere yarattığı iç çatışması geliyor. İslâm geleneğinin sarsıntıya uğramasıyla dışa çevrilen sanatçı gözü bir ikilik karşısında kalıyordu. Bir yanında mahalli biçimlendirme iradesinin genellikle yüzey tanziminde ifadesini bulan şaşmaz kasnağı öbür yanında nesnel bir dünyanın verileri vardı bunun. Serüven bu ikiliğin arasını bulmak yolunda geliyor.

20. yüzyıl başından bu yana her sanatçı kuşağı en ustalarını bu çatışmayı duyan kişiler arasında tanımıştır. Ne var ki dört başı mamur bir üslubun yaratılması aynı zamanda toplumsal planda bir duyarlığın gelişmesine de bağlıydı.

Sanatçıya düşen gözlem payı; içinde yaşadığı dünyanın ayırılmaz bir parçası olarak kendisini bulmaya kadar varıyor. Doğanın bilinçli varlığı olduğunu sezme de, onun verilerinden kişisel bir mucize derlemek de o büyük halk mekanizmasının duyarlığıyla birleşmeden mümkün değildi.

19. yüzyıl içinde ve 20. yüzyıl başında yenilenecek Türk sanatının büyük ilgisini teşkil eden resim gerek mimari içinde aldığı yerle gerekse tuallerde duruk ama orijinal bir düzen anlayışının, kararlı bir dokunuşla egemen olunabilen üslubun ürünlerine gene de varabilmişti. Bu ikiliğin ilk çözüm aşaması idi Ancak gerek öncesinde gerekse cumhuriyet çağında ilerleyen düzen arayışları formel yolda yeterince derinliği olmayan bir yönde yüzeye varıp varıp yitirmekten gayri bir varlık ortaya koyamamıştır.

Giderek yüzey sevincinin biçime varan bir çokkuda temellendiği anlaşılıyor. Yaşamın kendi kişisel çerçevesi içindeki özgürlük oluyor böylece işin başı da sonu da. Köklü ve insana açık bir soyutlamanın ortak ritmi doğacak işte bundan.

Genç sanatçıların bağımsız bir ulusal kültürün yeniden oluşumunda bugün içinde bulunulan kargaşalığı inkâr görevleri var. Ama artık öncesi gibi yeni bir kargaşalık uğruna değil bu, toparlanıp bir karara varmak yolunda. Bunun için de kendilerinden başka güvenecek kimleri var?